

Vrij verkeer van werknemers uit Bulgarije en Roemenië

1. Inleiding/achtergrond

Vanaf de oprichting van de EEG in 1957 is er toegewerkt naar het instellen van een gemeenschappelijke (interne) markt waarbij geen plaats is voor belemmeringen van het vrij verkeer van goederen, personen (werknemers), diensten en kapitaal. De huidige Europese Unie is in de loop der jaren gestaag uitgebreid en bestaat nu uit 28 lidstaten met meer dan 500 miljoen inwoners. Ook Noorwegen, IJsland, Liechtenstein en Zwitserland doen mee aan de gemeenschappelijke markt via aparte verdragen met de EU. Er is in de vorige eeuw in de media en politiek nooit bijzonder veel aandacht besteed aan de nieuwe toetredingen tot de EU. Na de toetreding van Spanje en Portugal in 1986 is er bij de oudere lidstaten wel even de vrees geweest voor "sociaal toerisme" vanuit deze nieuwe lidstaten, maar de aandacht hiervoor is snel verdwenen toen bleek dat de verwachte migratiestroom uitbleef. Pas na de toetreding tot de Europese Unie (EU) van 10 Midden- en Oost Europese landen (MOE-landen) in mei 2004 is er in de politiek en media van Nederland en van andere West-Europese lidstaten toenemende aandacht ontstaan voor het vrij verkeer van personen. Deze aandacht is een gevolg van de (onverwacht) grote arbeidsmigratie vanuit de MOE-landen die voor Nederland vooral op gang is gekomen na afloop van het door Nederland voortijdig beëindigde overgangsrecht voor het vrij verkeer van werknemers op 1 mei 2007. Nederland (en andere lidstaten) heeft onvoldoende rekening gehouden met deze arbeidsmigratie er zijn dan ook serieuze problemen ontstaan van uiteenlopende aard. Daarbij moet gedacht worden aan problemen op het gebied van huisvesting, arbeidsuitbuiting, verdringing op de arbeidsmarkt van laagopgeleiden, concurrentievervalsing en misbruik van uitkeringen.

Bulgarije en Roemenië zijn op 1 januari 2007 toegetreden tot de EU en vanaf 1 januari 2014 mogen ook de werknemers uit deze lidstaten gebruik maken van het vrij verkeer van werknemers binnen de EU. Dit betekent dat zij het recht hebben om zonder tewerkstellingsvergunning in Nederland (en alle andere lidstaten van de EU) in te gaan op een aanbod van werk. Uiteraard is er ook nu in de politiek en media veel aandacht voor de (negatieve) gevolgen hiervan voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Overigens is het op dit moment nog steeds onduidelijk hoeveel Bulgaarse- en Roemeense werknemers in Nederland (komen) werken. De Bulgaarse- en Roemeense autoriteiten hebben aangegeven niet te verwachten dat er op grote schaal migratie naar Nederland zal plaatsvinden vanwege de grote reisafstand, cultuurverschillen, taalproblemen en vanwege het gegeven dat andere lidstaten al eerder dan Nederland het overgangsrecht voor het vrij verkeer hebben beëindigd. Zo zouden er al meer dan 1 miljoen Roemeense werknemers werkzaam zijn in Frankrijk, Italië, Portugal en Spanje (net als Roemenië zijn dit Romaanse taallanden). Bovendien zou Duitsland vanwege de grotere werkgelegenheid en sterkere economie meer aantrekkingskracht hebben. Er zijn natuurlijk wel al langere tijd Bulgaarse- en Roemeense arbeidskrachten in Nederland werkzaam. Naast de werknemers die vóór 1 januari 2014 zonder werkvergunning (dus niet legaal) in Nederland werkzaam waren, gaat het om tijdelijk gedetacheerde werknemers die in dienst zijn van in Bulgarije of Roemenië gevestigde werkgevers. Daarnaast betreft het Bulgaarse- en Roemeense arbeidskrachten die al vanaf de toetreding tot de EU gebruik hebben gemaakt van de vrijheid van vestiging om in Nederland (en andere lidstaten) werkzaamheden anders dan in loondienst (ZZP 'er) te verrichten. Voor de vrijheid van vestiging bestaat er geen overgangsrecht.

Het kabinet Rutte (I en II) is al vanaf het aantreden in 2010 bezig om de arbeidsmigratie vanuit de EU in goede banen te leiden om de hiervoor gesignaleerde problemen het hoofd te kunnen bieden. Ook de Tijdelijke (Tweede Kamer) commissie "Lessen uit recente arbeidsmigratie" (commissie Lura) heeft onderzoek gedaan naar de knelpunten die gepaard gaan met arbeidsmigratie uit de EU. Deze commissie heeft in september 2011 een rapport met aanbevelingen uitgebracht. Dit alles heeft geleid tot een groot aantal maatregelen van het kabinet, waarvan voor UWV vooral het actieplan "bestrijden van schijnconstructies" relevant is. Omdat dit nu nog lopende actieplan, dat onder leiding staat van de minister van SZW, natuurlijk ook de naar Nederland migrerende Bulgaarse- en Roemeense arbeidskrachten raakt, wordt hier in deze nota eveneens aandacht aan besteed (hoofdstuk 2).

Wat kan UWV bijdragen aan het voorkomen van problemen rond arbeidsmigratie van Bulgaarse- en Roemeense werknemers naar Nederland? In de kern gaat het er natuurlijk vooral om dat UWV moet kunnen instaan voor de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen

en voor het leveren van een goede dienstverlening aan werknemers die voor hun inkomen afhankelijk zijn van een uitkering van UWV.

Uit een oogpunt van preventie is een goede en tijdige voorlichting over de rechten en plichten bij het werken in Nederland van groot belang (hoofdstuk 3).

Het is uiteraard ook van belang dat de internationale processen op orde zijn. In dit verband kunnen de door het project Verbetering Internationale Diensten (VID) doorgevoerde organisatiewijzigingen van de internationale gevalsbehandeling en verbeteringen van de internationale processen direct worden toegepast op Bulgaarse- en Roemeense werknemers die tijdens het werken in Nederland (langdurig) ziek of werkloos worden (hoofdstuk 4).

Daarnaast is een goede samenwerking met de Bulgaarse- en Roemeense organen belangrijk, omdat voor de vaststelling van het recht op uitkering van deze migrerende werknemers uitwisseling van (medische) gegevens met de betrokken Bulgaarse- en Roemeense organen nodig is. Een soepele, snelle en juiste gegevensuitwisseling is dus van groot belang voor een correcte en tijdige vaststelling van de rechten. Een delegatie van UWV heeft daartoe in november 2013 samen met collega's van de SVB en CVZ werkbezoeken afgelegd aan de betrokken Bulgaarse- en Roemeense organen (hoofdstuk 5).

Vermeldenswaard is ook een door Directie Handhaving geïnitieerde pilot om in het eerste kwartaal van 2014 bij de werkloze arbeidsmigranten uit de MOE-landen (aangevuld met de arbeidsmigranten uit Bulgarije en Roemenië), op huisbezoek te gaan om zo een breed en helder beeld te krijgen van de mogelijke problemen die zich kunnen voordoen op het terrein van de rechtmatigheid. Directe aanleiding hiervoor is dat in de uitvoering de indruk is ontstaan dat er vooral Poolse WW gerechtigden zijn die, zonder dit te melden aan UWV, niet in Nederland, maar in Polen verblijven (hoofdstuk 6).

Hoofdstuk 7 bevat tot slot de conclusie waarbij ook aandacht besteed wordt aan de vraag of UWV de mogelijke risico's voldoende heeft afgedekt.

2. Actieplan "bestrijden van schijnconstructies"

Het actieplan "bestrijden van schijnconstructies" van het kabinet is het resultaat van een samenwerking met sociale partners, zzp-organisaties, gemeenten, uitvoeringsorganisaties, inspectiediensten en andere ministeries. De kernpunten zijn:

- Schijnzelfstandigheid wordt gebruikt als constructie om loonheffing en premieplicht te omzeilen. Om dit aan te pakken kiest het kabinet voor voorlichting, preventie, signalering (vooral via het loket van het digitale ondernemersplein) en handhaving (vooral via de VAR internetmodule).
- Misbruik van detachingsverklaringen (A1-verklaringen). De (EU) Verordeningen 883/2004 en 987/2009 faciliteren het vrij verkeer van werknemers (en zelfstandigen) en wijzen aan welke sociale wetgeving exclusief op een migrerende werknemer van toepassing is. Het komt voor dat werkgevers en werknemers misbruik maken van deze aanwijzingsregels door een werknemer voor maximaal 2 jaar naar Nederland te detacheren die feitelijk in dienst is van een in Nederland gevestigde werkgever. Het komt ook voor dat gesteld wordt dat een in een andere lidstaat wonende werknemer substantieel in deze lidstaat werkzaam is (voor meer dan 25%) en daarnaast ook in Nederland werkzaam is. Op grond van 883/2004 zou dan de wetgeving van de lidstaat van wonen exclusief van toepassing zijn. In de praktijk blijkt dan dat de werkzaamheden in de lidstaat van wonen niet substantieel van aard zijn (Cyprusconstructie). Dit onderwerp staat intussen hoog op de agenda van de Administratieve Commissie (AC) in Brussel. Er komt in de maand juni 2014 een aparte Working Party van de AC om de problemen bij detacheringen en de onterechte afgifte van A1-verklaringen te bespreken en op te lossen.
- De inspectie SZW komt situaties tegen waarbij vanuit het buitenland gedetacheerde werknemers een basisloon ontvangen dat lager is dan het minimumloon met daarbij een niet nader aangeduide onkostenvergoeding die zo hoog is dat het totaal ontvangen bedrag wel gelijk is aan het in Nederland geldende wettelijk bruto minimumloon. De bij detachering veel voorkomende vergoedingen voor reiskosten, huisvesting en voeding zijn niet aan te merken als een bestanddeel van het wettelijk minimumloon als bedoeld in de (EU) Detachingsrichtlijn. Dit kan voor de inlenende (Nederlandse) werkgever voordelig zijn, omdat de onkostenvergoeding in de zendstaat belast wordt, waar een lagere premiedruk geldt. Deze constructie leidt tot oneerlijke concurrentie en verdringing van het binnenlandse arbeidsaanbod.

Door aanpassing van de wet minimumloon (in behandeling bij de Eerste Kamer) wordt de werkgever verplicht om duidelijkheid te geven over het doel van de onkostenvergoeding via een specificatie op de loonstrook (met dreiging van een bestuurlijke boete).

- De Inspectie SZW heeft in december 2013 met de Poolse Arbeidsinspectie een overeenkomst ondertekend voor samenwerking bij aanpak van misstanden op de arbeidsmarkt in beide landen. De beide inspecties zijn van mening dat de versterking van de internationale samenwerking onontbeerlijk is. Juist omdat het vrij verkeer van personen, goederen en diensten van groot belang is voor beide landen, moet voorkomen worden dat hier misbruik van wordt gemaakt. Er moet sprake zijn van eerlijke concurrentie. Al eerder ondertekende de minister van SZW soortgelijke overeenkomsten met Roemenië en Bulgarije. Het belangrijkste doel van de overeenkomst is de verdere versterking van gegevensuitwisseling tussen de beide inspecties. Het gaat om uitwisseling op het terrein van schijnconstructies, malafide uitzendbureaus en ondernemingen die arbeidswetten overtreden. Op deze wijze kunnen Poolse arbeidsmigranten beter worden geïnformeerd over en beschermd tegen misbruik door werkgevers. De Inspectie SZW kan op haar beurt makkelijker informatie krijgen van de Poolse Arbeidsinspectie bij vermeende misstanden.
- De civielrechtelijke ketenaansprakelijkheid wordt wettelijk uitgebreid tot betaling van het cao-loon voor alle sectoren. Bij aanneming van werk kan dan de hoofdaannemer (en bij opdrachtovereenkomst de opdrachtgever) worden aangesproken op de loonbetaling aan werknemers. Daarnaast is in december 2013 in de (EU) Raad Werkgelegenheid en Sociaal Beleid een voor Nederland aanvaardbaar compromis bereikt over de tekst van de Handhavingsrichtlijn bij de Detacheringsrichtlijn. Dit compromis houdt in dat lidstaten kunnen kiezen voor het invoeren van een systeem van ketenaansprakelijkheid of voor het invoeren van een systeem van proportionele sancties tegen de directe aannemer, met als doel om misbruik en fraude te bestrijden.
- Schijnconstructies hebben uiteraard ook grensoverschrijdende componenten. Om dit tegen te gaan, moet de internationale samenwerking worden versterkt. Onder leiding van een ambtelijke delegatie van SZW zijn in de tweede helft van 2013 afspraken gemaakt met Polen, Bulgarije en Roemenië over het verstrekken van gegevensuitwisseling voor de aanpak van schijnconstructies, betere voorlichting voor potentiële arbeidsmigranten over arbeidsmarktkansen in Nederland en betere handhaving op het terrein van premieheffing en minimumloon.

3. Voorlichting

Een goede en tijdige voorlichting over de rechten en plichten bij werken in Nederland is uit een oogpunt van preventie erg belangrijk. De Bulgaarse- en Roemeense werknemers moeten feitelijk al kennis kunnen nemen van hun rechten en plichten bij werken in Nederland op het moment dat zij overwegen om in Nederland te gaan werken. SZW heeft de digitale brochure "Nieuw in Nederland" ontwikkeld voor EU arbeidsmigranten die overwegen in Nederland te gaan wonen en werken. Deze brochure is ook beschikbaar in het Bulgaars en Roemeens en bevat relevante informatie over de rechten en plichten (bij werken) in Nederland, zoals informatie over de inschrijving bij het GBA en de IND, het aanvragen van een BSN, het sluiten van een zorgverzekering, (de hoogte van) het loon, de veilige werkplek, de arbeidstijden, de uitbuiting en het ziek- of werkloos worden. De link naar deze digitale brochure is via het Eures netwerk beschikbaar gesteld aan alle lokale Eures kantoren in Bulgarije en Roemenië, zodat daar direct naar verwezen kan worden als een (werkloze) werknemer een vraag stelt over het werken in Nederland.

Werkbedrijf/Eures levert verder informatie en ondersteuning ter voorbereiding van informatiebijeenkomsten op lokale kantoren van de diensten voor arbeidsvoorziening in Bulgarije en Roemenië. De nadruk ligt hierbij op een goede voorbereiding van de komst naar Nederland. Verder wordt ondersteuning geboden bij websites die Bulgarije en Roemenië ontwikkelen voor zover het werken in Nederland betreft. Binnen Werkbedrijf/Eures is een districtscluster aangewezen voor het onderhouden en uitbreiden van de contacten met beide landen. Werkbedrijf/Eures zorgt er tevens voor dat de informatie voor EU/EER onderdanen op werk.nl ook in het Bulgaars en Roemeens beschikbaar komt. Tot slot neemt Werkbedrijf/Eures deel aan banenbeurzen die worden georganiseerd in Bulgarije en Roemenië en waarvoor belangstelling is bij Nederlandse werkgevers (met moeilijk

vervulbare vacatures).

4. Verbetering Internationale Dienstverlening

In 2011 is intern onderzoek gedaan naar de knelpunten van de internationale processen ZW, WIA en WW. In het project Verbetering Internationale Diensten (VID) zijn deze knelpunten zo veel mogelijk aangepakt als gevolg waarvan de internationale dienstverlening en gevalsbehandeling verbeterd is (en in overeenstemming is gebracht met het recht van de EU). Een belangrijk onderdeel van VID is de verdere concentratie van de internationale gevalsbehandeling ZW, WW en WIA op een beperkt aantal kantoren (van Bijzondere Zaken van de divisie SMZ). Er mag van worden uitgegaan dat hierdoor meer gebundelde kennis en ervaring ontstaat bij de internationale gevalsbehandeling. De directeur FEZ heeft in november 2013 decharge verleend voor het project VID. De doorgevoerde verbeteringen in de internationale gevalsbehandeling zijn uiteraard ook van toepassing op Bulgaarse- en Roemeense werknemers die bij UWV een uitkering aanvragen dan wel recht hebben op een uitkering.

5. Verbindingsorgaanoverleg met Bulgaarse- en Roemeense organen

De nationale stelsels van sociale zekerheid van de lidstaten worden voor de realisatie van het vrij verkeer van werknemers op elkaar afgestemd (gecoördineerd) door de (EU) Verordeningen 883/2004 en 987/2009. Naast de bijzondere regelingen voor het samentellen van tijdvakken van verzekering, de export van uitkeringen, de gelijke behandeling en het vaststellen van de lidstaat aan de wetgeving waarvan de migrerende werknemer exclusief onderworpen is, bevatten deze Verordeningen voor de verschillende takken van verzekering uitgebreide bepalingen over de administratieve- en medische gegevensuitwisseling tussen de organen van de lidstaten.

De in Nederland werkzame Bulgaarse- en Roemeense werknemers zijn in de regel in Nederland verplicht verzekerd voor de werknemersverzekeringen (en de volksverzekeringen). Voor de vaststelling van het recht op uitkering ZW, WIA of WW moet rekening gehouden worden met de tijdvakken van verzekering vervuld in Bulgarije of Roemenië. Het komt ook voor dat de in Bulgarije of Roemenië wonende of verblijvende werknemer via het betrokken orgaan een aanvraag om Nederlandse uitkering indient. Het is dus van groot belang dat de samenwerking tussen de Nederlandse- en Bulgaarse- en Roemeense organen goed verloopt.

In het kielzog van de in hoofdstuk 2 vermelde ambtelijke besprekingen met Bulgarije en Roemenië hebben de betrokken Nederlandse organen (CVZ, SVB en UWV) in november 2013, ondersteund door de Nederlandse ambassades, overleg gevoerd met de betrokken Bulgaarse- en Roemeense organen. De delegatie van UWV bestond uit de manager BZ, de staf VA BZ, de staf AD BZ en een beleidsadviseur internationale zaken van SBK.

Tijdens het overleg hebben de betrokken Bulgaarse- en Roemeense organen grote bereidheid getoond met de Nederlandse organen samen te werken. Om deze samenwerking verder te faciliteren, zijn er over en weer op het niveau van gevalsbehandeling contactgegevens uitgewisseld. De gesprekken zijn uitermate harmonieus verlopen. Alle partijen hebben begrip voor de mogelijke knelpunten die zich zouden kunnen voordoen en zijn bereid om te zoeken naar oplossingen die voor alle partijen (binnen de toepasselijke wettelijke kaders) aanvaardbaar zijn.

Bulgarije

In Bulgarije stelt het National Institute for Social Security (NSSI) de uitkeringen vast in geval van werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid.

Voor wat betreft ziekte en arbeidsongeschiktheid zijn er twee belangrijke verschillen met Nederland. De uitkering bij arbeidsongeschiktheid is gebaseerd op aanwezige gebreken, niet op resterende verdienmogelijkheden. Bij erkende gebreken hoort een uitkering, die men voor de rest van zijn leven ontvangt ongeacht of men daarnaast nog andere inkomsten heeft. Moet iemand (al dan niet werknemer) na een ongeluk beide benen missen, dan krijgt deze persoon een uitkering gebaseerd op het gemis aan benen, waarvoor een vast bedrag staat. Dat deze persoon nog bepaald zittend werk zou kunnen doen, is daarvoor niet relevant. Dat deze persoon dat feitelijk ook doet, is ook niet relevant.

De NSSI verstrekt alleen uitkeringen en doet geen medische keuringen. Keuringen zijn het privilege van de arts, zoals men het verwoordde. De artsen die medische keuringen doen met het oog op het verkrijgen van een uitkering zijn over het gehele land verspreid en verbonden aan ziekenhuizen en medische centra. Vanuit de NSSI is geen enkele sturing op deze controles.

Vanuit het NSSI wordt slechts gecontroleerd of de claim voldoende onderbouwd wordt door de aangeleverde gegevens, maar een inhoudelijke toets is dat niet.

Voor de vaststelling van het recht op ziekengeld (in geval UWV de ZW/Arbo rol vervult) van naar Bulgarije teruggekeerde werknemers en het recht op uitkering WIA is UWV aangewezen op de medische rapportages van de aan de medische centra en ziekenhuizen verbonden Bulgaarse artsen. Omdat deze artsen over het land verspreid zijn en er geen landelijke sturing plaatsvindt, is dit een risico. Het NSSI is wel bereid verzoeken van UWV door te geleiden, maar is niet bevoegd om de inhoudelijke kwaliteit van de medische rapporten te toetsen. Dit risico zal worden beperkt door de in 2012 doorgevoerde procedure bij ziekmelding vanuit bepaalde verdragslanden ook door te voeren bij ziekmeldingen vanuit Bulgarije. Dit betekent dat deze zieke werknemers binnen zes weken telefonisch en schriftelijk worden benaderd met het oog op re-integratie en verplicht zijn om een vragenlijst in te vullen. Ook ontvangen zij informatie over hun rechten en plichten tijdens ziekte. Bij ziekte langer dan drie maanden worden deze zieke werknemers opgeroepen naar Nederland voor re-integratiegesprekken (als dat uit medisch oogpunt zinvol is). Voor het uitvoeren van de sociaal medische keuringen in het licht van de WIA zal zoveel als mogelijk gebruik gemaakt worden van de mogelijkheid om de aanvrager op te roepen om voor deze keuring naar Nederland te komen. Daarnaast zal de afdeling BZ deze werkwijze monitoren om in geval van geconstateerde ernstige problemen/tekortkomingen snel te kunnen ingrijpen, zo nodig in overleg met SZW.

Op het terrein van werkloosheid is informatie uitgewisseld over de nationale openingsvoorwaarden voor het recht op uitkering. Voor de opening van het recht op uitkering geldt in beide landen als voorwaarde dat een bepaalde periode van werken/verzekering moet zijn vervuld. Er moet hierbij dan ook rekening worden gehouden met de tijdvakken van verzekering die in het andere land zijn vervuld. Om deze gegevensuitwisseling goed te laten verlopen, zijn er over en weer contactgegevens uitgewisseld.

Roemenië

In Roemenië is het National House of Public Pensions (NHPP) bevoegd orgaan voor de langlopende arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (en ouderdoms- en overlijdenspensioenen). De besprekingen zijn gevoerd in een kliniek van het National Institute for Medical Expertise and Work Capacity Recovery (NIMEWCR) Boekarest. De Roemeense delegatie bestond uit vertegenwoordigers van de directie internationale relaties van het NHPP en uit artsen van het NIMEWCR. Naast de uitwisseling over de organisatie van de sociale zekerheid en de belangrijkste kenmerken van de sociale verzekeringswetten in beide landen, heeft ook een zeer nuttige uitwisseling plaatsgevonden over de wijze van vaststelling van de mate van arbeidsongeschiktheid, waarbij de Roemeense artsen zeer geïnteresseerd waren in het Nederlandse systeem waarbij, anders dan in Roemenië, vastgesteld wordt wat de betrokken gerechtigde nog kan verdienen, rekening houdend met de objectief vastgestelde beperkingen. In Roemenië wordt een baremaal stelsel gehanteerd, waarbij tot frustratie van sommige Roemeense artsen geen rekening gehouden mag worden met welke werkzaamheden de gerechtigde nog wel kan verrichten (vinger eraf levert een X aantal punten op). Een rondleiding door de kliniek maakte onderdeel uit van het programma. Roemeense arbeidsongeschikte werknemers kunnen 14 dagen opgenomen worden in deze kliniek om vast te stellen wat er medisch gezien precies aan de hand is (specialistische onderzoeken) om vervolgens de daarbij behorende therapie te kunnen toe te passen. Hiervoor werken ook fysio- en ergotherapeuten in deze kliniek. De delegatie van UWV heeft gevraagd of alle sociaal medische keuringen van in Roemenië wonende aanvragers van en gerechtigden op WIA uitkering in deze kliniek zouden kunnen plaatsvinden. De Roemeense delegatie heeft dit verzoek in beraad genomen, omdat deze aanpak afwijkt van de gebruikelijke werkwijze waarbij deze verzoeken in beginsel decentraal worden uitgevoerd. In ieder geval hebben de Roemeense artsen een zeer professionele indruk achtergelaten. De afdeling BZ zal in ieder geval ook de kwaliteit van de uit Roemenië ontvangen medische rapporten monitoren en in voorkomende gevallen de betrokken persoon naar Nederland oproepen om zelf de sociaal medische beoordeling te verzorgen.

Er is ook een werkbezoek afgelegd aan het Roemeense werkloosheidsorgaan in Boekarest (National Agency for Employment, afgekort NAE). De samenwerking tussen vooral verdragskantoor Hengelo en het Roemeense werkloosheidsorgaan is uitstekend te noemen en de lijnen zijn zeer kort. Voorkomende problemen kunnen op deze wijze snel worden opgelost. Deze bijzondere samenwerking is al voorafgaande aan de toetreding van Roemenië ontstaan,

omdat UWV heeft meegewerkt aan een Twinningproject van de EU om kandidaat lidstaten wegwijs te maken op het terrein van de coördinatie-regels. Een Roemeense delegatie van het NAE is op stage bezoek geweest bij verdragskantoor Hengelo. De contacten zijn sindsdien goed onderhouden en verder uitgebreid.

6. Analyse directie Handhaving van uitvoeringspraktijk arbeidsmigranten

De directie Handhaving heeft een analyse gemaakt van de uitvoeringspraktijk voor arbeidsmigranten. Op initiatief van het management in het district Den Haag/Leiden is een CRSA-sessie gehouden om de risico's bij de uitvoering van de WW in beeld te brengen. Het vermoeden bestaat dat een deel van de arbeidsmigranten die recht heeft op werkloosheidsuitkering feitelijk in de lidstaat van oorsprong verblijven, zonder dit te melden aan UWV. Handhaving heeft voorgesteld om vanaf 1 januari 2014 van de werkloze arbeidsmigranten uit de MOE-landen (aangevuld met die uit Bulgarije en Roemenië) in het eerste kwartaal van 2014 te controleren of zij daadwerkelijk in Nederland verblijven op het opgegeven adres. Wanneer de betrokkene wordt aangetroffen zal worden gevraagd om met bewijsstukken (zoals 07) aan te tonen dat hij/zij in Nederland verbleef in de achterliggende periode waarin een uitkering werd ontvangen. Kan betrokkene dit niet aantonen, dan stuurt Handhaving een advies aan de divisie Uitkeren tot het opleggen van een maatregel. Wanneer betrokkene niet wordt aangetroffen, wordt een oproep achtergelaten om zich per omgaande bij Handhaving te melden op een UWV-kantoor. Meldt betrokkene zich, dan wordt dezelfde procedure gevolgd als hiervoor is beschreven. Meldt betrokkene zich niet dan wordt de uitkering geschorst en zo nodig beëindigd.

Het overleg van de 3D-coalitie heeft in december 2013 ingestemd met dit voorstel. Doel is om in de eerste plaats een zo exact mogelijk beeld te krijgen van de realiteit, zodat bij het ontwikkelen van structurele oplossingen kan worden uitgegaan van feiten in plaats van beelden. Onderkend wordt dat dit niet de gewenste aanpak is voor de langere termijn. Er zullen in de processen dan ook meer structureel controles moeten worden ingebouwd. Evaluatie hiervan vindt plaats na afloop van het eerste kwartaal 2014.

7. Conclusie

Sinds de toetreding van de 10 MOE-lidstaten in 2004 is er in de politiek en de media veel belangstelling voor de arbeidsmigranten uit andere lidstaten van de EU. Vooral de negatieve kant van het vrij verkeer van werknemers wordt daarbij belicht. Het zijn natuurlijk ook serieuze en uiteenlopende problemen waarmee Nederland geconfronteerd is. Op het terrein van de arbeidsmarkt moet hierbij gedacht worden aan arbeidsuitbuiting, verdringing op de arbeidsmarkt van laagopgeleiden, concurrentievervalsing en misbruik van uitkeringen. Daar komt bij dat Bulgaarse- en Roemeense werknemers vanaf 1 januari 2014 ook gebruik kunnen maken van het vrij verkeer van werknemers binnen de EU. Dit betekent dat zij zonder werkvergunning werk mogen aanvaarden in Nederland en in Nederland mogen verblijven.

Kernvraag is of de uitvoering en processen van UWV zo zijn ingericht dat er kan worden ingestaan voor de rechtmatigheid van de verstrekte uitkeringen aan arbeidsmigranten en in het bijzonder aan Bulgaarse- en Roemeense werknemers. Uiteraard geldt ook hier dat de "proof of the pudding is in the eating". Wel kan worden vastgesteld dat UWV al sinds een paar jaar relatief veel aandacht besteedt aan de (verbetering van de) internationale gevalsbehandeling. Deze verbeteringen hebben uiteraard ook direct betrekking op de gevalsbehandeling van arbeidsmigranten uit Bulgarije en Roemenië.

Zo zijn de eerder gesignaleerde knelpunten in de internationale processen ZW, WIA en WW aangepakt door het project VID waarvoor eind 2013 decharge is verleend. De verder doorgevoerde concentratie van de internationale gevalsbehandeling bij de afdeling BZ maakt het mogelijk dat er bij de betrokken medewerkers van BZ meer kennis en ervaring ontstaat bij de uitvoering van deze bijzondere processen.

De in november 2013 gevoerde overleggen met de Bulgaarse- en Roemeense organen zijn positief verlopen. Er worden geen problemen verwacht bij de noodzakelijke uitwisseling van gegevens voor de vaststelling van het recht op uitkering. De betrokken Bulgaarse- en Roemeense organen passen de EU Verordeningen al sinds 2007 toe. De contacten tussen verdragskantoor Hengelo en het Roemeense werkloosheidsorgaan zijn zelfs intensief te noemen, waarbij voorkomende problemen snel worden opgelost. Kwetsbaar punt zou kunnen zijn de kwaliteit van de medische rapporten (bij Bulgarije een groter risico dan bij Roemenië). Om deze reden beoordeelt BZ de kwaliteit van de medische informatie intensief en als dat

nodig is, wordt de betrokken persoon direct opgeroepen om naar Nederland te komen voor een sociaal medische keuring. Het Roemeense orgaan heeft het verzoek van UWV in behandeling genomen om de sociaal medische keuringen te centraliseren in de kliniek in Boekarest.

Verder is de 3D-coalitie akkoord gegaan met het voorstel van de directie Handhaving om het eerste kwartaal van 2014 alle arbeidsmigranten uit de MOE-landen (aangevuld met die uit Bulgarije en Roemenië) die recht hebben op uitkering WW op het opgegeven adres te bezoeken om vast te stellen of zij daadwerkelijk op het gegeven adres verblijven. Deze actie vloeit voort uit het signaal van de uitvoering dat het vermoeden bestaat dat er gerechtigden zijn die naar de lidstaat van oorsprong terugkeren zonder UWV daarover te informeren.

De RvB ontvangt over een half jaar (of zoveel eerder als nodig) een vervolgrapportage met de bevindingen tot dan toe.